

הוֹשִׁיעָה אֶת עַמָּךְ

מלים: תהלים כ"ח, ט'
לחן: הרב ד"ר אברהם טוורסקי

כלי מוביל

פלייבק

שירה

"הוֹשִׁיעָה אֶת עַמָּךְ
וּבִירְךָ אֶת נַחֲלֶתְךָ
וְרַעַם וְנִשְׁאֵם עַד הָעוֹלָם"

"הוֹשִׁיעָה אֶת עַמָּךְ
וּבִירְךָ אֶת נַחֲלֶתְךָ
וְרַעַם וְנִשְׁאֵם עַד הָעוֹלָם"

אודות השיר

השיר הושיעה
את עמך

אודות השיר

הניגון מורכב על הפסוק בתהלים (כ"ח, ט') **"הושיעה את עמך וברך את נחלתך ורעם ונשאם עד העולם"**.

תווי הניגון מביעים תפילה ותחינה לה' לגאולה קרובה, לשמחה ולביטחון. במשך השנים, הניגון הפך לאחד הניגונים המזוהים עם חסידות חב"ד. קצב השירה הוא שמח. דוד המלך מתפלל לאלוקים שיושיע ויגאל את עמו, וירומם אותם **"עד העולם"** - לנצח.

התייחסות המפרשים לפסוק:

הראב"ע פירש: **"הושיע - בעבור שהזכיר כי השם היה עוזו ויעלוז לבו, התפלל שירעה את ישראל, על כן: הושיע וברך להוסיף השם עליהם וישמרם כמו הרועה, על כן: ורעם ונשאם, כלומר שיושיבם במקום גבוה שלא תוכלנה החיות להזיקם"**.

רד"ק: **"הושיע את עמך וברך את נחלתך - הושיעם מאויביהם וברך אותם במעשה ידיהם. ורעם עניינו: כרעה עדרו ירעה (ישעיהו, מ', י"א). ונשאם על העמים - עד העולם: תפילתי עליהם בין בימי חיי בין אחרי מותי כל ימי עולם. ופרוש עד העולם: עד סוף העולם"**.

הניגון בחסידות חב"ד

בשמחת תורה תשכ"ב הרבי ביקש שישירו שיר מארץ ישראל ור' אברהם מרדכי שמואל לידר שר לפני הרבי **"הושיעה את עמך"** וניגנו פעמים נוספות במשך אותה שנה בהוראת הרבי. ניגון זה היה חביב מאוד על הרבי, והוא נוגן בקשר למצבם של יהודי ברית המועצות. בפורים תשכ"ד הרבי שינה את מילות השיר מ**"וברך את נחלתך"** ל**"ורחם על נחלתך"** בהתכוונו ליהודי ברית המועצות.

שיח רגשי

השיר הושיעה
את עמך

כיתות א-ג

הושיעה את עמך

על הניגון - מילות הניגון מתהילים, ומשמעותן בקשה מה' להושיענו מהאויבים ולהנהיג אותנו. בקשה לישועה אופיינית למצבי מצוקה או איום, שבהם נחפש דמות קרובה ומשמעותית שאנו בטוחים ביכולתה להושיענו. הפעילות המוצעת מדמה 'מצב מצוקה' באופן חווייתי כדי ללמוד לבקש עזרה.

כיתות א'-ג'

הכינו מראש:

1. שישה טופי קשורים כל אחד בחוט באורך של כ-20 ס"מ.
2. שישה שרוכים באורך של כ-30 ס"מ.
3. רשימת מצבים שבהם ילדים זקוקים לעזרה, לדוגמה: יצאתי עם אמא למקום לא מוכר והלכתי לאיבוד/אני בחנות וזקוק למוצר ממדף גבוה. מהלך הפעילות
1. בחרו שני תלמידים בגובה דומה וקשרו קלות את ידיהם מאחור.
2. החזיקו את החוטים מעל ראשם בגובה סביר ושווה.
3. בהינתן האות, עליהם להסיר את העטיפה מהסוכריה, לברך ולאכול, ללא ידיים. הראשון לסיים הוא המנצח.
4. למתקשים - הציעו לבקש עזרה מחבר.
5. חזרו על התרגיל פעמיים נוספות או לפי שיקול הדעת של המורה.
6. שאלו את התלמידים:
 - האם נעזרתם בחבר? מדוע?
 - אם לא נעזרתם - אילו הייתם נעזרים, למי הייתם פונים ומדוע?
 - מתי לאחרונה ביקשתם עזרה ממישהו ובמה?
 - מתי פונים לעזרה ואיך יודעים למי לפנות?
7. סכמו עם התלמידים:
 - כאשר לא מסתדרים לבד - פונים לעזרה.
 - העדיפו דמות שאתם סומכים עליה מהיכרות ומניסיון קודם.
 - גם תפילה לה' היא פנייה לעזרה.
 - לסיכום, הציגו מהרשימה שהכנתם מצבים שונים שבהם ילדים צריכים לבקש עזרה ובקשו שיציעו למי נכון לפנות בכל מצב ובאילו מילים יבחרו להשתמש.

שיח רגשי

השיח הושיעה
את עמך

כיתות ד - ו

שיח רגשי

השיח הושיעה
את עמך

כיתות ז - ח

כיתות ד'-ו'

הכינו מראש

1. חצי אריזת שעועית לבנה.
2. חמש עד שבע כוסות חד-פעמיות.
3. דפים ומכשירי כתיבה.
4. חמישה מצבים שבהם אפשר לפנות לעזרה בכתב. למשל: לבקש פגישה עם המחנך כדי לשתף במורכבות חברתית.

מהלך הפעילות

1. **פזרו** את השעועית על הרצפה.
2. **בחרו** חמישה עד שבעה תלמידים לאסוף את השעועית. רשמו את שמותיהם מראש על הכוסות.
3. בהינתן האות על התלמידים לאסוף שעועית במהירות ככל יכולתם ולמלא את הכוס. בהתרוקן הרצפה יימדד גובה הכוסות ויוכרז המנצח שגובה השעועית בכוסו עברה את כולם.
4. **קיימו** דיון עם המשתתפים ושאלו:
 - מה היה קל עבורכם ומה היה קשה?
 - אילו יכולתם להיעזר, לאיזה חבר הייתם פונים ומדוע?
5. **שאלו** את כל המשתתפים:
 - מתי לאחרונה ביקשתם עזרה ממישהו ובמה?
 - מתי פונים לעזרה ואיך בוחרים למי לפנות?
6. **סכמו** עם התלמידים:

במצב שבו אין לנו אפשרות להסתדר לבד, נפנה לעזרה. עדיף לבקש עזרה מדמות שאנחנו סומכים עליה מהיכרות ומניסיון קודם.

גם תפילה לה' היא פנייה לעזרה.
7. לסיכום, הציעו לתלמידים לנסח מכתב בקשת עזרה לצורך אמיתי שיש להם, או לתרגל כתיבת בקשה לעזרה על פי המצבים שהצגתם בפניהם לבחירה. לחילופין, התלמידים יוכלו לנסח מכתב תודה לדמות שנעזרו בה בעבר.

כיתות ז'-ח'

הכינו מראש

דפים וכלי כתיבה.

מהלך הפעילות

1. מתנדב יוצא מן הכיתה.
2. בזמן שהותו בחוץ כולם מבצעים שינוי מזערי וזהה במראה החיצוני שלהם.

שיח רגשי

השיר הושיעה
את עמך
כיתות ז - ח

3. המתנדב יכנס לכיתה ועליו לזהות מהו השינוי. מותר לבקש רמז מחבר אחד על פי בחירה.

4. ניתן לחזור על התרגיל עם מתנדבים נוספים על פי הזמן המוקדש לפעילות.

5. **דונו** עם המשתתפים: לפי מה בחרתם לאיזה חבר לפנות לעזרה?

6. **שאלו** את כל המשתתפים:

• מתי לאחרונה ביקשתם עזרה ממישהו ובמה?

• מתי פונים לעזרה ואיך בוחרים למי לפנות? אספו את הדוגמאות על גבי הלוח.

7. **סכמו עם התלמידים:**

• במצב שבו אין לנו אפשרות להסתדר לבד, נפנה לעזרה מדמות שאנחנו סומכים עליה מהיכרות ומניסיון קודם.

• גם תפילה לה' היא פניה לעזרה.

8. **לסיכום:** כל זוג תלמידים יבחר אחד מהמצבים שמופיעים על הלוח וינסח בכתב פנייה לעזרה בנושא מדמות המוסכמת על שניהם. המכתב יכלול פירוט של הקושי וכן את הסיבות שדווקא דמות זו יכולה להיות לעזרה.

שיח ספרותי

כללי

שיח ספרותי

שיר הושיעה
את עמך

כיתות א - ב

שיח ספרותי

שיר הושיעה
את עמך

כיתות ג - ד

מגוון פעילויות לפי קבוצות גיל

כיתות א'-ב'

"על ניסך שבכל יום"

הושיעה את עמך

וברך את נחלתך

1. **הסבירו:** עמי הם נחלת ה' - קניינו. בשירת הים נאמר **"עם זו קניית"**. לפי רש"י - חיבת. כאשר קונים חפץ מחבבים אותו יותר. ה' אבא אוהב ומושיע את עמו שוב ושוב.

2. **חברו** את התלמידים לסיפורי ישועות.

3. סיפורי ישועות מהתנ"ך: בתורה: אור כשדים, יוסף מהבור, יציאת מצרים, מלחמת עמלק, נח מהמבול, לוט בסדום, במלחמת המלכים, ועוד. בנביא: מלחמת יריחו, העי, גולית, שמשון הגיבור, ועוד (למורה: עדיף להשתמש בדוגמאות מוכרות).

4. סיפורי ישועות מהמדרשים ומההיסטוריה: נס חנוכה, נס פורים, מות בר כוכבא (למורה: היה גיבור עצום שאיש לא היה יכול לעמוד מפניו ולאחר שהרג את ר' אלעזר המודע מת מנשיכת נחש שהיה כרוך בו), טיטוס מת מיתוש, ועוד.

5. סיפורי ישועות מחיי הפרט: התלמידים משתפים.

6. **בקשו** מהתלמידים לשתף בסיפורי ישועות פרטיים שאירעו להם או למישהו שהם מכירים.

7. **שוחחו** על חשיבות פרסום הניסים.

כיתות ג'-ד'

ורעם ונשאם עד העולם

1. כווננו את התלמידים להסבר המילה "ורעם".

2. השתמשו בכלים להסבר מילה קשה: פירוש לפי הקשר, חיפוש מילים דומות או על פי שורש.

3. **הסבירו: "ורעם"** מלשון רועה. אנו מבקשים מה' שירעה - שינהיג אותנו וישמור עלינו כמו רועה.

הראב"ע פירש: **"התפלל שירעה את ישראל... וישמרם כמו הרועה, על כן: ורעם ונשאם, כלומר שיושיבם במקום גבוה שלא תוכלנה החיות להזיקם"**.

4. **הסבירו** לתלמידים: בחינת המנהיגים בצאן. נאמר במדרש רבה: אין הקב"ה נותן גדולה לאדם עד שבדקהו בדבר קטן ואחר כך מעלהו לגדולה.

בדק לדוד בצאן ולא נהגם אלא במדבר להרחיקם מן הגזל ... וכן במשה הוא אומר: **"וינהג את הצאן אחר המדבר"** - להוציאן מן הגזל.

בדק לדוד בצאן ומצאו רועה יפה שנאמר: **"ויבחר בדוד עבדו ויקחה ממכלאות צאן"** (תהילים, ע"ח ע'). מהו: "ממכלאות צאן"? כמו: "ויכלא הגשם" (בראשית, ח', ב') - היה מונע הגדולים מפני הקטנים, והיה מוציא הקטנים לרעות כדי שירעו עשב הרך; ואחר כך מוציא הזקנים כדי שירעו עשב הבינוני; ואחר כך מוציא הבחורים שיהיו אוכלין עשב

שיח ספרותי

שיר הושיעה
את עמך

כיתות ג - ד

הקשה. אמר הקב"ה: מי שהוא יודע לרעות הצאן איש לפי כוחו, יבוא וירעה בעמי ...

ואף משה לא בחנו הקב"ה אלא בצאן. אמרו רבותינו: כשהיה משה רועה צאנו של יתרו במדבר, ברח ממנו גדי, ורץ אחריו עד שהגיע לקסות. כיון שהגיע לקסות נזדמנה לו בריכה של מים ועמד הגדי לשתות.. כיון שהגיע משה אצלו אמר: אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני צמא, שמא עייף אתה? הרכיבו משה על כתפו והיה מהלך. אמר הקב"ה: יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם, כך חייך, אתה תרעה צאני ישראל. הוי: "ומשה היה רועה".

הקב"ה בחן את מנהיגי ישראל בצאן.

5. **שאלו** את התלמידים:

- מה מיוחד ברעיית הצאן?
- אילו תכונות צריך רועה נאמן?
- מדוע, לדעתכם, בחן הקב"ה את המנהיגים דווקא בצאן?
- תשובה אפשרית: כאשר עושים טובה לאדם לפעמים מעורב גם הרצון להערכה, לכבוד. בצאן, לעומת זאת, הנתינה היא ללא תמורה והמידות נבחנות באופן נקי.
- מהן המידות שמתגלות ברועה נאמן? מנהיגות, יושר, נאמנות, אחריות, רחמנות, רגישות, ענווה.

פעילות - מצלמה נסתרת

1. אין הקב"ה נותן גדולה לאדם עד שבודקהו בדבר קטן ואחר כך מעלהו לגדולה.
2. בקשו מהתלמידים לתעד במשך השבוע הקרוב מעשים טובים שעושה חבר מהכיתה. נתור אחר מעשה "קטן" - מעשה שנעשה בצנעה לשם שמיים.
3. התלמידים יספרו מעשים טובים שעשו חבריהם ויחזקו בליבם את ההכרה של מעלת המעשים הקטנים שבהם נבחן האדם. מעשים "קטנים" שמצמיחים אדם גדול.
4. דוגמה להמחשה ולהעשרה: יהושע עבד ולא מש מן האוהל, היה מסדר את הספסלים ומגיע ראשון לבית המדרש וזכה להנהיג את עם ישראל.

שיח ספרותי

שיר הושיעה
את עמך

כיתות ה - ו

כיתות ה'-ו'

1. הסבירו לתלמידים: הניגון "הושיע את עמך" היה חביב מאוד על הרבי, והוא נוגן בהקשר למצבם של יהודי ברית המועצות. בפורים תשכ"ד הרבי שינה את מילות השיר מ"וברך את נחלתך" ל"ורחם על נחלתך" בהתכוונו ליהודי ברית המועצות.

2. שאלו את התלמידים: מה קרה בשנת תשכ"ד, מדוע חש הרבי צורך לבקש רחמים על יהודי ברית המועצות?

קצת היסטוריה

1. הקריאו את העובדה הבאה בפני התלמידים, ושאלו אותם מה אפשר ללמוד מכך.

אפשר להרחיב על מסירות נפשו של הרבי ועל התחושה של מקבלי המכתבים.

מכתבים רבים שלח הרבי ליהודי ברית המועצות, שביקשו בעצתו ובברכתו. עם זאת, מטעמי זהירות, מכתבים אלו לא היו נכתבים על נייר המכתבים הרשמי של הרבי. ליתר זהירות לא חתם הרבי את שמו המלא, אלא השתמש בשם הקוד: "סבא", לעיתים באידיש "זיידע", ולעיתים ברוסית "דעדושקא". בהזדמנויות אחרות, חתם הרבי בשמו השני: מענדל.

2. ספרו לתלמידים את הסיפור "אברמ'לה מלמד", סיפור שהתרחש בשנת תשכ"ד-1963.

3. שאלו בעקבות הסיפור: מה עוד אפשר ללמוד מהסיפור על מצבם של יהודי ברית המועצות באותה שנה, שבשל כך שינה הרבי את מילות השיר ל"רחם"?

4. הסבירו: היהודים חוו פחד מהשלטון, אסרו עליהם ללמוד תורה ולקיים מצוות, היה מחסור באוכל, עוני.

5. ברית המועצות הייתה מעצמת-על, שהשתרעה על פני כ-15% מכלל היבשה בכדור הארץ, מזרח אירופה וצפון-מרכז אסיה. בשטחה חיו יהודים רבים. בברית המועצות שלטה המפלגה הקומוניסטית, שהתבססה על האידיאולוגיה המרקסיסטית. כלומר, שוויון זכויות מוחלט בין כל האזרחים. כיון שכך לא יכול להיות מעמד עליון ומעמד נמוך, אלא כולם שווים. לצורך זה נישלו את רכושם של עשירי המדינה בעוד שאותם הרגו או שלחו לסיביר. את המזון היו מקבלים בתלושים ולא באמצעות כסף. הקומוניסטים דגלו באתאיזם, כלומר, אמונה שאין מציאות עליונה (רח"ל), ולכן עם המהפכה, החל השלטון הקומוניסטי בהטלת הגבלות על כל הדתות,

ובעיקר על הפצת היהדות. יהודים רבים מסרו את נפשם על קידוש ה' בימי ברית המועצות, במסגרת המאבק המתמיד מול השלטון על שמירת הזהות היהודית וקיום התורה והמצוות.

בתקופה ההיא הוטל "מסך הברזל" (איסור כניסה ויציאה), שהפך את ברית המועצות לכלא אחד גדול ומנע כל אפשרות לעזוב את המדינה.

שיח ספרותי

שיר הושיעה
את עמך

כיתות ז - ח

סיוע ליהודי ברית המועצות

כל השנים פעל הרבי בדרכים שונות כדי לעזור ליהודי ברית המועצות אשר מצבם תחת השלטון הקומוניסטי היה גרוע. בין השאר, הקים הרבי רשת של סוכנים אשר נכנסו לגבולות המדינה במסווה של מטיילים, ובאמצעותם החדיר הרבי תפילין, מזוזות ושאר תשמישי קדושה ליהודים בברית המועצות.

מסירות נפש

בקשו מהתלמידים להתעניין ולהביא לכיתה סיפורים על מסירות נפש מאותה תקופה.

כיתות ז'-ח'

הושיעה את עמך

וברך את נחלתך

צורת הציווי - לא רק פקודה אלא גם בקשה

פקודה, ציווי

כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ (שמות, כ' י"א).

זירוז

ויאמר אליהם שמעו נא החלום הזה אשר חלמתי (בראשית, ל"ז, ו').
יוסף אינו מצווה-פוקד על אחיו לשמוע אותו, אלא מזרזם שיקשיבו לו.
גם הצורה "נא" מחזקת את הקביעה שאין פה פקודה.

בקשה

ויאמר את אחי אנכי מבקש הגידה נא לי איפה הם רעים (בראשית, ל"ז, ט"ו).
הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אתו פן יבוא והכני אם על בנים (בראשית, ל"ב, י"ב).

עצה

אהוב את המלאכה, ושנא את הרבנות ואל תתוודע לרשות (משנה אבות, א', י').

את העם מבקשים להושיע ואת הנחלה לברך. לכל נושא הציווי המתאים לו.

שיח ספרותי

שיר הושיעה
את עמך

כיתות ז - ח

נספח

השלימו נושאים לציוויים (לבקשות) הבאים:

- _____ חזק את
- _____ קרב את
- _____ רפא את
- _____ אמץ את
- _____ קבץ את
- _____ זכור את
- _____ אשב את
- _____ אסוף את

נספח

סיפור מאחורי מסך הברזל בברית המועצות הסובייטית

אברמל'ה מלמד

היה זה בחורף שנת תשכ"ד (1964). באותה שנה הורגש מחסור גדול בלחם. בקיץ הקודם לא עלה היבול יפה והחנויות היו ריקות. לא זו בלבד שלחם לבן היה בבחינת "בל יראה ובל ימצא", ממש כמו בפסח, אלא אפילו לחם שחור היה בצמצום רב. תורים גדולים הזדנבו ליד החנויות והאנשים בזבזו שעות רבות כדי להשיג את מנת לחמם היומית. חנות אחת ויחידה הייתה בעיר, שבה אפשר היה להשיג לא רק לחם לבן, אלא אפילו חלות. אולם בחנות הזו יכלו לקנות רק אנשים שהיו להם פנקסים אדומים, כלומר חברי מפלגה.

באותם הימים עבד חבר שלי בחנות ההיא, שבה נמכרו החלות הלבנות. לחבר הזה נודע, כי אין לי על מה לקדש בשבת, לאחר שיין או וודקה אסור היה לי לשתות בשל מצב בריאותי. הציע לי אפוא, ידידי, כי כל יום שישי ישלח לי שלוש חלות קטנות, שאוכל לעשות עליהן קידוש (מובן מאליו, כי מדובר היה בחלות כשרות, דבר זה חשוב לציין, כי לא כל הלחמים שם היו אז בחזקת כשרות).

כך עברו שבועות אחדים. אברמל'ה, בנו בן השמונה של ידידי, נוהג היה להביא לי כל יום שישי בבוקר שלוש חלות לבנות קטנות. פעם אחת הגיע יום שישי בבוקר ואברמל'ה לא בא. חיכינו לו כל היום וכאשר לא בא התחלתי לדאוג לו. רק מאוחר מאוד, זמן מה לפני הדלקת הנרות, בא אברמל'ה בריצה והביא לי את החלות. בחוץ ירד שלג והיה קר מאוד, אולם אברמל'ה היה מיוזע כהוגן ונפל לתוך החדר, כל עוד נפשו בו.

הוא הניח את החלות על השולחן ומיד החל לרוקן את כיסיו ולהוציא מתוכם כל דבר מוקצה, שבשבת אסור לנגוע בהם. כאשר סיים, רצה לרוץ הביתה, כי הם גרו במרחק רב מאיתנו והוא לא רצה לאחר את תפילת קבלת שבת בבית כנסת. נוסף לכך הוא גם ביקש להבטיח, שאם לא יגיע הביתה עד שקיעת החמה, לא יהיו בכיסו דברים, כי הרי אסור לטלטל בשבת.

אני ביקשתי לעכב אותו קצת שינוח. לתפילת קבלת שבת היה עוד

שיח ספרותי

שיר הושיעה
את עמך
נספח

זמן די והותר. אברמל'ה התיישב ואני שאלתי אותו מדוע הוא כה איחר לבוא היום.

"אני הלא בעצמי מלמד", השיב לי אברמל'ה בשמינית של גאוה. בראותו את סימני השאלה המצטיירים על פניי, ובידעו שהוא יכול לסמוך עלי ב-100 אחוז, סיפר לי: "אני הרי הולך כל יום אל הרבי שלי, כדי ללמוד אצלו חומש עם רש"י. היום כאשר הגעתי לחצר שלו, הבחנתי, כי אצל הרבי שלי נערך חיפוש של אנשי המשטרה החשאית. כמובן שלא יכולתי להיכנס לחצר, כי הבלשים היו מבינים מיד שבאתי ללמוד אצל הרבי. או אז היו עוצרים את הרבי שלי ואותי היו שולחים למוסד ילדים משלהם כדי ש"אזכה" שם בחינוך ה"מתאים" לי, לפי דעתם. לכן נכנסתי אצל שכן, בבית סמוך, ושם חיכיתי עד שהחיפוש נגמר והבלשים הלכו להם. אז נכנסתי אל הרבי שלי ולמדתי אצלו עד שעה 14:00. לאחר מכן הלכתי כדי ללמד את התלמידים שלי".

"כמה תלמידים יש לך?" שאלתי.

"יש לי ארבעה תלמידים בארבעה מקומות שונים. אני לומד עם כל אחד הם בנפרד. שניים אני מלמד אלף-בית ושני האחרים לומדים כבר לקרוא בשטף".

"בני כמה הם התלמידים שלך?" שאלתי.

"שני הצעירים יותר הם בני חמש כל אחד. עד שרצתי מאחד לשני ולימדתי אותם עבר הזמן ונהיה מאוחר מאוד. זוהי הסיבה שבגללה איחרתי היום להביא את החלות".

"וכיצד השגת את התלמידים, מי הם ואיך הם הגיעו אליך?" שאלתי.

"את זה לא הייתי מספר אפילו לאבא שלי", השיב אברמל'ה. "מוטב שאיש לא יידע זאת. אם יודע חס ושלום שאני לומד עם ילדים, צפוי עונש חמור הן להורים, הן לתלמידים והן למלמד. לוקחים את הילדים מההורים שלהם והללו אפילו אינם יודעים להיכן נעלם בנם".

"וכיצד אין אתה מפחד, לאור הסכנות החמורות הללו?"

אברמל'ה פתח עלי זוג עיניים גדולות ואמר: "אני הרי לומד מכם, המבוגרים, שאין לפחד מאף אחד, רק מהשם לבדו".

שיח מוזיקלי

שיר הושיעה
את עמך
כיתות א - ב

שיח מוזיקלי

שיר הושיעה
את עמך
כיתות ג - ו

שיח מוזיקלי

שיר הושיעה
את עמך
כיתות ז - ח

זרקור מוזיקלי | כיתות א'-ב'

הניגון "הושיעה את עמך" מאופיין בפיסוק פשוט וברור, המאפיין ניגוני חב"ד רבים.

1. **בקשו** מהתלמידים להגיב בתנועה המלווה את השירה ולסמן את סופי המשפטים בהנחת שתי הידיים על הברכיים כאשר נשמעת שהייה.
2. **שאלו:** כמה משפטים בבית? כמה בפזמון? (3).
3. האם אורך המשפטים זהה? (למורה: לא. המבנה הוא קצר-קצר-קצר-ארוך).
4. **הזמינו** תלמיד שיצייר על הלוח שלושה קווים רצופים: קצר-קצר-ארוך. הזמינו תלמיד נוסף שיעקוב באצבעו אחר הפיסוק בזמן שחבריו שרים. בצעו זאת פעמיים: בבית ובפזמון.
5. **השוו** יחד עם התלמידים את הפיסוק בבית ובפזמון - האם הם זהים? (למורה: הפיסוק בבית ובפזמון זהה).

כיתות ג'-ו'

הקשיבו לביצוע מקורי של השיר - שירת הציבור בהתוועדות עם הרבי מליובאוויטש. [9LpPAE4STmk=https://www.youtube.com/watch?v=](https://www.youtube.com/watch?v=9LpPAE4STmk)

בקשו מהתלמידים להתרשם מהקטע. התייחסו ל:

1. אופי: האם אתם חשים באווירה אחרת בביצוע זה? תארו את האופי השונה, ומה גרם לכך. (למורה: האופי יותר קצבי, יותר שמח. מחיאות כפיים מלוות את השירה).
2. האם שירת הפזמון אחידה? תארו את השינויים וההתפתחות בין תחילת הקטע להמשכו (למורה: הולך ומתפתחת בעוצמה, במהירות). כיצד זה משרת את האווירה הכללית?
3. עקבו אחר הפזמון. מה מתרחש בו? מה הייתם מצפים שיקרה ועוד לא קרה? (הפזמון לא נגמר. במקום לשיר את הפעם השנייה כ"משפט סוגר", הציבור שר אותו כ"משפט פותח" שמסתיים בצליל הדומיננטה, וכך מזמין עוד פעם, ועוד פעם).
4. בהזדמנות זו, הסבירו לתלמידים מהו משפט פותח ומהו משפט סוגר. בקשו מהם להציע דוגמאות משירים/ניגונים נוספים שהם מכירים.
5. בקשו מהתלמידים לתאר את התחושה ההולכת ומתחזקת במהלך החזרה העיקשת על הפזמון.

כיתות ז'-ח'

הניגון "הושיעה את עמך" הוא אחד ממאות ניגוני חב"ד, אשר להם מאפיינים ייחודיים בעלי צורה, אופי ורגש משלהם.

ידוע שה"אדמו"ר הזקן" היה בעל נפש פיוטית והוא עצמו חיבר 10 ניגונים הנערצים מאוד על חסידי חב"ד. ניגון חב"ד ניכר ובולט מתוך שאר הניגונים החסידיים הקיימים. בעוד

שיח מוזיקלי

שיר הושיעה
את עמך
כיתות ז - ח

העולה ממעמקי הלב ומבטאת געגוע, תקווה, תחינה ודביקות בה'. כאשר נטה אוזן למאפיינים המוזיקליים של ניגון חב"ד, ניטיב לחוש את הדביקות והעומק העולים מתוכם.

1. שירו יחד את הניגון **"הושיעה את עמך"**.

2. בקשו מהתלמידים לתאר את התרשמותם מההיבטים המוזיקליים בשיר, על פי שאלות מנחות:

- כמה מילים בשיר? (למורה: 10 בסך הכול). כיצד משולבות המילים בניגון? מה תוכלו לומר על אופי החזרות של מילים ומשפטים בשיר? (קשר עובדה זו למהות ניגוני חב"ד - פחות תוכן מילולי, ויותר רגש ונעימה).

- כיצד מאופיינים סופי המשפטים בשיר? (למורה: סוף משפט מתמשך ומתארך. אופייני לניגוני חב"ד).

- האם אתם מוצאים קשר מילודי (במנגינה) בין מנגינת ה"בית" למנגינת ה"פזמון"? (למורה: הפיסוק המילודי דומה בין שני חלקי השיר. שוב מדובר במאפיין של ניגוני חב"ד).

3. סכמו עם התלמידים את קווי המתאר של הניגון, כפי שבאים לידי ביטוי ב**"הושיעה את עמך"**.

שיח אומנותי

שיר הושיעה
את עמך

שיח אומנותי

שיר הושיעה
את עמך

כיתות א-ב

הושיעה את עמך...

"אסור למנות את ישראל אפילו לדבר מצווה" ולכן בזמן המקדש כשהיו רוצים לספור את הכוהנים, היו סופרים את אצבעותיהם, כשנולד הצורך למנות אנשים, עושים זאת כשאל המלך, שמנה את העם באמצעות שברי חרסים, טלאים או במחצית השקל. ומכאן:

1. אסור למנות את ישראל לגולגולותיהם, אפילו לדבר מצווה, ואפילו באותיות (א, ב, ג) במקום במספרים.

2. אפשר להקל אם מונים במחשבה בלבד.

3. כאשר, למשל, מלצר צריך לספור אנשים שהוזמנו לסעודה - הוא יכול לעשות זאת על ידי ספירת השולחנות או הצלחות, וכן על פי ספירת השורות ברשימת המוזמנים.

4. מצוי מאוד הצורך לספור את הנוכחים כדי לקבוע אם הצטרף "מניין" לתפילה. נוהגים לעשות זאת באמצעות פסוק שיש בו 10 מילים: "הושיעה את עמך ורעם ונשאם עד העולם."

בואו ונראה איך מספרים חוברים ליצירות אומנות מעניינות.

כיתות א'-ב' | מספר וצבע

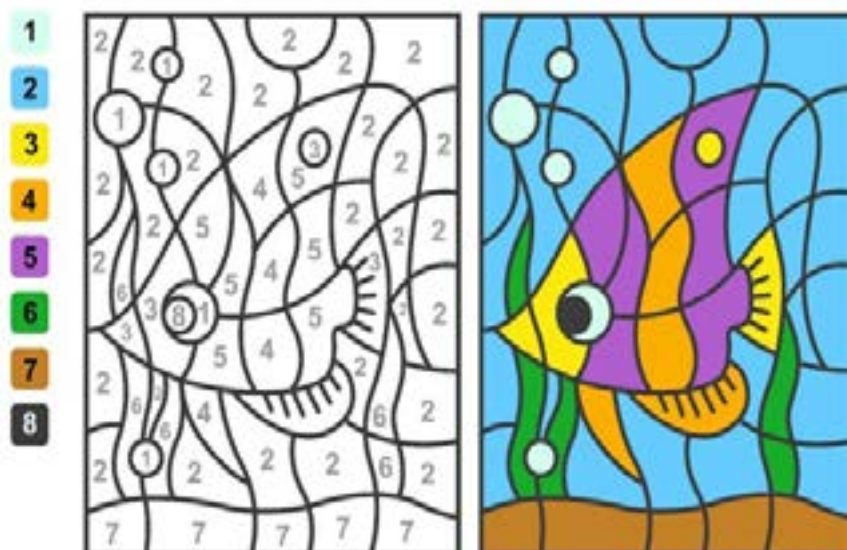
הכינו מראש

שבלונה מודפסת של את התמונה המצורפת | טושים או צבעים.

מהלך הפעילות

בקשו מהתלמידים:

לצבוע את התמונה על פי המספרים.

שיח אומנותי

שיר הושיעה
את עמך

כיתות ג - ד

כיתות ג'-ד' | יצירת תמונה ממספרים

הכינו מראש

שמיניות בריסטול צבעוניות | טפטים צבעוניים/מדבקות של מספרים |
שבלונות וסרגלים של מספרים | עפרונות | מספריים | דבק.

מהלך הפעילות

בקשו מהתלמידים:

1. להכין סקיצה של דמות או בעל חי העשויה רק ממספרים.
 2. לגזור מספריים בעלי רוחב ולהרכיב מהם את הדמות, ניתן להפוך את המספרים ולסובב אותם לכל הכיוונים.
 3. להדביק את המספרים על ניר צבעוני.
- דוגמה להבנת העבודה :

כיתות ה'-ו' | יצירת תמונה ממספרים

הכינו מראש

שמיניות בריסטול צבעוניות | עפרונות | צבעי מים | צבעי עפרונות.

מהלך הפעילות

בקשו מהתלמידים:

1. לרשום את המספרים 1-10 על הדף ולהשאיר רווחים בין המספרים.
 2. כל ספרה יכולה לקבל חיות בעזרת קצת דמיון, קווים וצבע.
- לדוגמה: הספרה אחת - בתוספת מספר קווים נהפכת לראש של גירפה

שיח אומנותי

שיר הושיעה
את עמך

כיתות ה - ו

שיח אומנותי

שיר הושיעה
את עמך

כיתות ז - ח

הספרה 2 - ברבור.

הספרה 3 - דובי.

וכן הלאה.

למורה: אפשר לתלמידים להיות יצירתיים, תופתע מהרעיונות שיעלו.
דוגמאות לביצוע התרגיל מופיעים בנספח.

כיתות ז' - ח' | קליגרפיה מספרית: יצירת מספרים מעוצבים ומקושטים

הכינו מראש

שמיניות בריסטול | שבלונות של מספרים גדולים | עפרונות | צבעי מים.
צבעי עפרונות.

מהלך הפעילות

בקשו מהתלמידים:

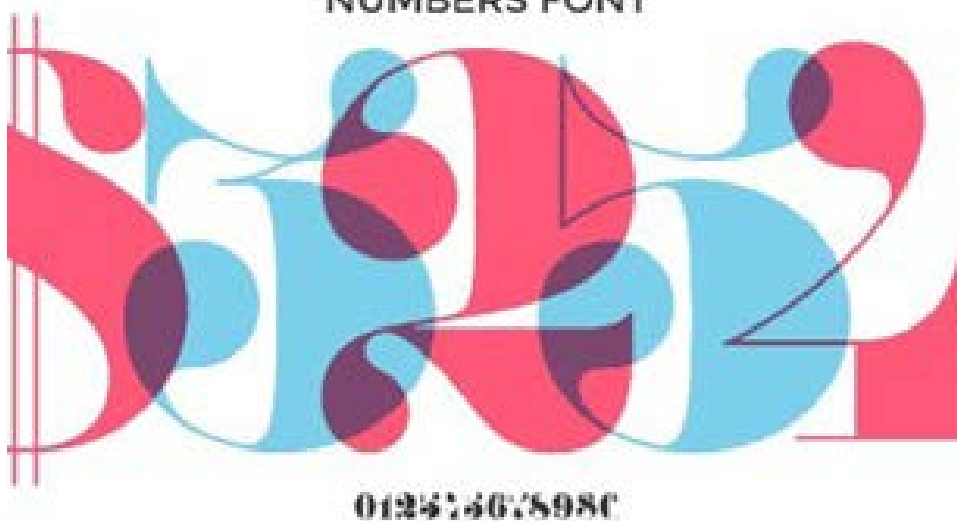
1. לבחור ספרה, לצייר אותה בגדול על הדף (הספרה צריכה להיות עם "נפח").
2. לבחור מספר נוסף ולרשום אותו כשהוא "עולה" על המספר הראשון, להמשיך כך עם ספרה נוספת.
3. להוסיף קווי אורך ורוחב או אלכסון לתוספת חלוקה בדף.
4. לצבוע את הצורות שנוצרו וכן את המספרים בצבעים שונים ועליזים.
דוגמאות לביצוע התרגיל מופיעות בנספח.
המשך בעמוד הבא >>>

שיח אומנותי

שיר הושיעה
את עמך

כיתות ז - ח

NUMBERS FONT

01234567890

♩=105

הושיעה את עמך

חב"ד - שלומי שבת

Intro

Cm

Fm

Ab

G^(SU54)

5 Cm

Ab

Fm

Gm

9 Cm

Bb/D

Eb

A

13 Eb

Fm

D⁷

Cm

Fm

Gm

Cm

17 Eb

Ebmaj7

Ebmaj7

C⁷

B

20 Fm

D⁷

Cm

Cm/Bb

Abmaj7

Cm/G

23 Fm

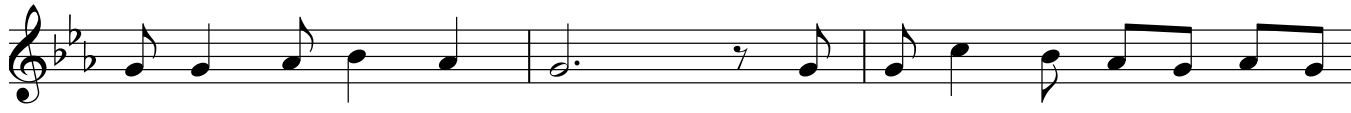
Bb/D

Eb

D.S.

15 **E^b** **E^b/D^b** **C⁷**

ת - ל - נח את רך - ב - ו
ך - מ - ע את עה - שי

18 **Fm** **D^ø7** **Cm Cm/B^b A^b maj7 Cm/G**

שם - נ - ו רעם - ו רעם - ו רעם - ו רעם - ו
ך -

19 **Fm** **Gm** **Cm**

לם - ו - ע עד שם - ו - ו רעם

23 **Cm** **Fm** **A^b** **G(sus4)**

27 **Cm** **A^b** **Fm** **Gm** **Cm**

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8

